

УДК 343.9.01

Головкін Богдан Миколайович –

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри кримінології

та кримінально-виконавчого права

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

Bogdan M. Golovkin –

doctor of juridical sciences, professor,

the head of the department of criminology and criminal-executive law

Yaroslav Mudryi National Law University

(77, Pushkinskaya str., Kharkiv, Ukraine)

Види злочинності

У статті розглядається питання кримінологічної класифікації злочинності за істотними ознаками (родовим об'єктом злочинних посягань, соціальною сферою злочинних проявів, формою прояву і стійкістю злочинної діяльності, а також формою вини, мотивацією і цільовою спрямованістю злочинної поведінки, особливостям контингенту злочинців, регіональною та територіальною ознаками, змістом злочинної діяльності). На підставі кримінологічної класифікації вирізняються окремі види злочинності (групи злочинів).

Ключові слова: кримінологічна класифікація, види злочинності, система явищ і понять, групувальні ознаки.

В статье рассматривается вопрос криминологической классификации преступности по существенным признакам (родовым объектом преступных посягательств, социальной сферой преступных проявлений, формой проявления и стойкостью преступной деятельности, а также формой вини, мотивацией и целевой направленностью преступного поведения, особенностям контингента преступников, региональным и территориальным признакам, содержанием преступной деятельности). На основании криминологической классификации выделяются отдельно виды преступности (группы преступлений).

Ключевые слова: криминологическая классификация, виды преступности, система явлений и понятий, группировочные признаки.

B.M. Golovkin Types of Crime

The article deals with criminological classification of crime according to essential features. Certain types of crime have been separated out. Under generic object of crime the following groups of crimes exist: against the national security, against human life and health, against human freedom, honor and dignity, against sexual freedom and sexual inviolability of the person, against electoral, labor and other personal rights, against property, within economic activity, against environment, against public safety, against traffic safety and safety of transport operations, within circulation of drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors, and other offenses against public health, within office and professional activity related to public services and other groups of crimes provided by the Special Part of Criminal Code of Ukraine. Under the sphere of criminal acts the crimes are divided in the following types: in the sphere of political relations, human security and international legal order, the spheres of living, family, leisure, the sphere of economy and other branches of national economy (industry, agriculture, trade, transport, communication, food and services, finances, informational technologies). According to the form of guilt the crimes are divided in intentional and neglect ones. Under motivation and purpose of criminal conduct the crimes are divided in mercenary (property, economic, corrupt) and violent crimes (against life, health and physical inviolability of the person, discriminative, terroristic and sexual intents). According to the group of criminals the crimes are divided in the following types: crimes committed by juveniles,

youth, women, old people (gerontological crimes), foreigners, servicemen, tramps, law enforcement officers, judicial officers etc. Classification of crimes according to the region (crime geography) separates crimes committed in southern, northern, eastern, western regions, in the capital city, in the city and suburbs, depressive regions, resorts, in biosphere reserves, natural parks, dendrological parks, botanic gardens, transnational crimes etc. According to the territorial feature it is possible to separate crimes which are committed in the streets, public places, common areas, at home and other premises, within the territory of the enterprise, institution, organization of any nature etc.

Keywords: criminological classification, types of crime, the system of phenomena and notions, grouping features.

Постановка проблеми. Virizнення різних видів злочинності відбувається в результаті кримінологічної класифікації злочинності і злочинів. Методологічна функція кримінологічної класифікації явищ і понять полягає в поглибленому пізнанні окремих їх сторін, встановленні закономірних зв'язків між структурними елементами, визначенні місця кожного елемента єдиній структурі об'єкта дослідження, побудові логічно упорядкованої системи явищ і понять, що відображають їх предметну сутність та шляхи подальшого розвитку. Кінцевою метою кримінологічної класифікації злочинності є систематизація і прирощення знань про різні види злочинності та удосконалення заходів запобігання їм.

Через неабияку складність наукового завдання, проблема класифікації злочинності і злочинів у кримінології залишається мало розробленою. Окремі спроби її проведення переслідували мету елементарного упорядкування статистичної множини злочинів та побудови абстрактної моделі злочинності. Більшість з існуючих кримінологічних класифікацій носять штучний характер, при цьому класифікаційні критерії обираються довільно. В результаті недотримання правил класифікації та логічних процедур вирізняються доволі штучні конструкції, що не представляють наукової цінності і не мають практичного значення. Досі не вдається провести природний розподіл злочинності на окремі види, групи злочинів за якісними, а не кількісними ознаками, що відображають типову належність та увиразнюють видову відмінність.

Аналіз останніх досліджень. Найбільший внесок у розробку проблеми кримінологічної класифікації злочинів зробили В. М. Кудрявцев, В. В. Лунєєв [1; 2]. Вони вважають, що класифікаційний критерій має відбивати об'єктивні і суб'єктивні причини

злочинної поведінки у стійких зв'язках і залежностях. На їх думку, таким комплексним критерієм є соціальний зміст мотивації злочинної поведінки в широкому загальнопсихологічному значенні. Доводиться, що між домінуючими спонуканнями і орієнтаціями особи злочинця, з одного боку, та його соціальними ролями, зв'язками і відносинами, – з другого, існує певна залежність. Тому соціальний зміст мотивації злочинної поведінки є відносно адекватним суб'єктивним відображенням об'єктивних явищ та процесів і зосереджує в собі єдність об'єктивних і суб'єктивних причин злочинної поведінки [2, с. 58]. За домінуючою мотиваційною спрямованістю злочинної поведінки увесь масив реально вчинюваних злочинів пропонується умовно можна поділити на п'ять великих груп: 1) політичні; 2) корисливі; 3) насильницько-егоїстичні (агресивні); 4) анархічні; 5) легковажні (необережні) [2, с. 60]. Такий підхід, не зважаючи на свою теоретичну привабливість і практичну зручність, виглядає небездоганим із точки зору дотримання поетапної процедури наукового аналізу об'єктів пізнання.

Невирішені раніше проблеми. Запропонований комплексний критерій класифікації злочинів, яким є соціальний зміст мотивація злочинної поведінки навряд чи можна визнати універсальним для усього статистичного масиву злочинів. Психологічна категорія мотивації застосовується на рівні злочинної поведінки, індивідуальної або групової. По-суті, вона являє собою суб'єктивну детермінацію, тому говорити, що в мотивації у найбільш концентрованому вигляді перехрещуються суб'єктивні і, особливо, об'єктивні причини злочину, немає вагомих підстав. Більш доцільно створити комплекс (блок) кримінологічно значущих і логічно узгоджених критеріїв, за

допомогою яких можна вирізняти і описувати як традиційні так і нові види злочинності.

Метою статті є вирішення видів злочинності за комплексом кримінологічно значущих критеріїв.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка наукова класифікація представляє собою логічний прийом поетапного розчленування об'єкта на окремі частини, однорідні групи за різними критеріями (підставами). Одна із перших кримінологічних класифікацій проводилася на основі найбільш поширених у кримінальній практиці посягань, що включали злочини неповнолітніх і молоді, насильницькі, корисливі, корисливо-насильницькі, рецидивні злочини та ін. [3, с. 189–291]. Робилися спроби класифікації за критерієм спрямованості заходів запобігання, в результаті чого до однорідної групи відносили корисливі, насильницькі злочини проти особи та корисливо-насильницькі злочини [4, с. 448–449]. Пропонувалося об'єднати насильницькі (вбивства, тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості, зґвалтування, мордування, хуліганство), корисливо-насильницькі (розбій і насильницький грабіж) і корисливі злочини (крадіжки, ненасильницький грабіж і шахрайство) в єдину групу злочинів проти особи, її прав і суспільного порядку у зв'язку із тим, що вони становлять основу всієї злочинності, мають спільну причинність і схожість соціальних і морально-психологічних властивостей осіб, які їх вчиняють [5, с. 176–177]. Досить схоже вирішення проблеми кримінологічної класифікації передбачало встановлення комплексних критеріїв (типології злочинця, характеру суспільної небезпечності злочинів, основних сфер поширення), на підставі яких вирізнялися корисливі, насильницькі, корисливо-насильницькі та службово-господарські злочини [6, с. 60]. Висловлювалися й інші думки з цього приводу [7, с. 342–343].

Як зазначала Л. М. Кривоченко, класифікація, виявляючи найбільш загальні, типові властивості досліджуваних явищ, порівнюючи їх із подібними і відрізняючи від інших, дає можливість вивчити глибше саме явище, його вплив на інші шляхи подальшого розвитку. Для того щоб виконати цю роль, будь-яка класифікація повинна бути істинною за своїм внутрішнім змістом і правильною за зовнішньою

побудовою [8, с. 15]. На думку П. В. Копніна, істинність – оцінка змісту думки, встановлення його тотожності об'єкту, а правильність – це оцінка дотримання законів і правил формальної логіки при проведенні класифікації [9, с. 81–82].

Види злочинності – це окремі частини (структурні елементи) злочинності, утворені із кримінологічно однорідних груп злочинів. Вони вирізняються в результаті наукової класифікації злочинності за певними критеріями (підставами). Природна класифікація проводиться за якісними (найбільш істотними) ознаками. Штучна класифікація допускає використання неістотних ознак, кількість яких може бути доволі великою.

Злочинність, має десятки і навіть сотні тисяч одиничних проявів у виді злочинів різної спрямованості, вчинених різними соціальними групами населення з багатоманітних мотивів, неоднаковими цілями, численними способами, різним ступенем тяжкості та наслідками. Завданням кримінологів є виявлення найбільш загальних ознак злочинів, їх взаємозв'язків і залежностей, а також видової відмінності від типу злочинності, до якої вони належать. Як зазначалося раніше, кримінологічна класифікація злочинів здійснюється за різними критеріями або групувальними ознаками. При проведенні природної класифікації використовуються критерії, що дозволяють розподілити явище на великі однорідні групи, окреслити сферу його існування, показати форми прояву, виразити соціальний зміст, розкрити зв'язки з іншими спорідненими явищами і поняттями одного класу. Як правило, йдеться про диференціацію за родовим об'єктом злочинних посягань, соціальною сферою злочинних проявів, формою прояву і стійкістю злочинної діяльності, а також формою вини, мотивацією і цільовою спрямованістю злочинної поведінки, особливостям контингенту злочинців, регіональною та територіальною ознаками, змістом злочинної діяльності тощо.

Штучна класифікація проводиться за неістотними ознаками, вона спрямована на деталізацію видових відмінностей окремих груп злочинів, специфіки їх причин та умов, напрямів запобігання. При штучній класифікації використовуються дві або більше групувальних ознак (комбінований критерій), наприклад, мотиви і способи вчинення злочинів, вид злочинів і контингент злочинців, які їх вчиняють,

місце, спосіб і наслідки злочинних посягань тощо. Підгрупи злочинів, вирізненні в результаті штучної класифікації зберігають типові ознаки, загальні характеристики та закономірності більш загального класу явищ, структурними елементами якого вони є.

За родовим об'єктом злочинних посягань вирізняються наступні групи злочинів: проти основ національної безпеки, проти життя та здоров'я особи, проти волі, честі та гідності особи, проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина, проти власності, у сфері господарської діяльності, проти довілля, проти громадської безпеки, проти безпеки руху та експлуатації транспорту, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення, у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, а також інші групи злочинів, передбачені особливою частиною кримінального кодексу України.

За сферою злочинних проявів злочинність поділяється на такі види: у сфері політичних відносин, безпеки людства та міжнародного правопорядку, сферах побуту, сім'ї, дозвілля, у сфері економіки та окремих галузях народного господарства (промисловість, сільське господарство, торгівля, транспорт, зв'язок, сфера харчування і обслуговування, фінансів, інформаційних технологій). У свою чергу, сфера матеріального виробництва охоплює нафтогазовий, паливно-енергетичний, агропромисловий, машинобудівний, металургійний та інші комплекси), фінансова сфера включає кредитно-фінансові відносини, оподаткування, бюджетні відносини. Також вирізняють злочинність у сфері природоохорони і надрокористування, земельних відносин, у сфері охорони здоров'я, охорони дитинства і материнства, освіти і науки, правоохоронної і судової діяльності, у сферах захисту інформації, використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку та ін.

За формою прояву та стійкістю злочинної діяльності вирізняють групову, організовану, рецидивну, професійну злочинність.

За формою вини злочинність поділяють на умисну і необережну.

За мотивацією і цільовою спрямованістю злочинної поведінки злочинність поділяють на корисливу (майнову, господарську, корупційну, насильницьку), а також насильницьку злочинність (проти життя й здоров'я і фізичної недоторканості особи, дискримінаційної і терористичної спрямованості, статевої спрямованості).

Корислива злочинність охоплює групи злочинів, що вчиняються з корисливих мотивів, коли злочинці бажали одержати матеріальні блага для себе або інших осіб (заволодіти грошовими коштами, майном, коштовностями, цінними паперами), одержати чи зберегти майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків або отримати іншу незаконну вигоду. Способи вчинення корисливих злочинів можуть бути різними, як ненасильницькими так і насильницькими. Найбільш представницькими групами корисливих злочинів виступають злочини проти власності, у сфері господарської, службової діяльності, а також корисливі злочини, пов'язані із насильством над особою. Звідси, корислива злочинність залежно від цільової спрямованості злочинних посягань поділяється на корисливу майнову, корисливу господарську, корисливу корупційну, корисливу насильницьку. Системоутворюючою ознакою корисливого типу злочинності виступає спільна корислива мотивація до незаконного збагачення та спрямованість злочинної поведінки на заволодіння матеріальними благами у різний спосіб або отримання іншої незаконної вигоди. Поряд з цим, з корисливих мотивів можуть вчинятися і багато інших видів злочинів, родовим об'єктом яких виступають різні види суспільних відносин. Однак цільова спрямованість протиправної поведінки, пріоритетність заподіяння шкоди об'єктам кримінально-правової охорони не дають підстав віднесення інших груп злочинів до класу (типу) корисливої злочинності.

В основі насильницьких злочинів лежить мотивація до заподіяння фізичної і психічної шкоди іншим людям, а способом їх вчинення виступає протиправний вплив на тіло, внутрішні органи і психіку жертви. Розрізняються насильницькі злочини за цільовою спрямованістю протиправної поведінки.

Підгрупа насильницьких злочинів, спрямованих на заподіяння шкоди життю, здоров'ю та фізичній недоторканності особи включає усі види умисних вбивств, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, побої і мордування, катування, погрозу вбивством. Мотивація зазначених злочинів формується на основі негативних емоцій, почуттів, неприязного ставлення до конкретних осіб, з якими злочинець вступив у конфліктні стосунки. Іноді джерелом агресії і насильства виступають неусвідомлені потяги, фіксовані установки, психотравмуючі спогади, образи, пристрасті. Немаловажну роль у мотиваційному процесі відіграють розлади психіки і поведінки, тимчасові тяжкі психологічні стани (алкогольного, наркотичного сп'яніння, фізіологічного афекту), що порушують інтелектуальну і волюву діяльність психіки, знижують самоконтроль та прогнозування наслідків своїх дій, сприяють прийняттю раптових рішень про насильство над особою, які спонтанно реалізуються. У зв'язку з цим, мотиви насильницьких злочинів не завжди усвідомлюються. Так, поряд усвідомленими мотивами насильницьких злочинів (особиста неприязнь, помста, ревності, хуліганські спонукання) вирізняються неусвідомлені спонукання, такі як захист від реальних або уявних небезпек, подолання тривожності і страху небуття, утвердження статусу і самоутвердження [10, с. 83-92].

Насильницькі злочини дискримінаційної спрямованості вчиняються з мотивів національної, расової та релігійної нетерпимості. Вони отримали міжнародну назву «Hate crime» (злочини ненависті). Цілеспрямованість дискримінаційних насильницьких злочинів може бути політичною, загальнокримінальною або побутовою. У першому випадку, це розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі, встановлення прямих і непрямих привілеїв так званої титульної нації. У другому випадку, йдеться про приниження національної честі та гідності, образу почуттів представників інших народів, раси, віросповідання. В основі мотивації насильницьких злочинів, пов'язаних із розпалюванням національної, расової чи релігійної ворожнечі, встановлення прямих або непрямих привілеїв титульної нації лежать

ксенофобія, а також міжетнічні, міжконфесіональні конфлікти, що формують нетерпиме ставлення до чужих цінностей, ментальності, культури, звичаїв, мови, а також переконаність у допустимості і навіть справедливості застосування насильства як ефективного засобу вирішення вказаних конфліктів. Мотивами до приниження честі і гідності представників інших етнічних, расових, релігійних груп на побутовому ґрунті виступають самоствердження, доведення переваги, створення суспільного резонансу, «очищення» нації, а також підсвідомий страх втрати національної ідентичності, очікування агресії від чужинців, зовнішньої інтервенції.

Насильницькі злочини терористичної спрямованості вчиняються з різних мотивів і переслідують як загальну мету так і супутні їй цілі. Як правило, насильство при тероризмі не персоніфіковано проти життя та здоров'я конкретних осіб, тому жертвами терористичних актів, частіше за все стають випадкові люди. Однак це можуть бути і представники різних соціальних груп, окремих професій, політичних сил, громадських об'єднань, неформальних рухів, а також прихильники певних політичних поглядів, панівної у суспільстві ідеології та цінностей. При тероризмі насильство над людьми виступає лише засобом досягнення кінцевого результату (дестабілізації суспільно-політичної і криміногенної обстановки, дискредитації суспільних інститутів, органів влади, державних або громадських діячів, примусу влади до дій або бездіяльності, перерозподілу ринків товарів і послуг та сфер впливу, насильницька зміна чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади та ін.). Супутніми цілями вчинення злочинів терористичної спрямованості є залякування невизначеного кола осіб, демонстрація сили, налаштованість на вирішення назрілої проблеми чи конфлікту у радикальний спосіб ціною людських жертв.

Мотивами вчинення вказаної групи злочинів можуть бути ідейний екстремізм, ксенофобія, прагнення до слави і визнання, набуття, розширення або утримання влади, корисливі спонукання, конформізькі устремління, потяг до нікрофілії та ін.

Насильницькі злочини статевої спрямованості передбачають фізичне

насильство у формі зґвалтування, задоволення статевої пристрасті неприродним шляхом, розбещення неповнолітніх. Як правило, мотивація вказаної групи злочинів формується на основі задоволення статевої пристрасті, зневажливого ставлення до статевої свободи і недоторканості жінки або чоловіка. Разом з тим, мотиви статевих злочинів можуть виражати неусвідомлене прагнення до статевого домінування над жінкою, утвердження у ролі повноцінного представника сильної статі, потяг до садизму і приниження, пошук нових розваг, гострих вражень і відчуттів, помсту за образи від жінок, застарілі психотравми від негативного досвіду статевих стосунків та ін.

За особливостями контингенту злочинців злочинність поділяється на такі види: злочинність неповнолітніх, молоді, жінок, осіб похилого віку (геронтологічна злочинність), злочинність іноземців і осіб без громадянства, а також злочини, що вчиняються військовослужбовцями, особами без певного місця проживання, працівниками правоохоронних і судових органів тощо.

Класифікація злочинності за регіональною ознакою (географія злочинності) дозволяє вирізняти злочинність південних, північних, західних, східних регіонів, столичну злочинність, міську і сільську злочинність, злочинність урбанізованих регіонів, депресивних регіонів, злочинність курортних зон, транскордонну злочинність, злочинність у біосферних заповідниках, природних парках, дендрологічних парках, ботанічних садів, заказників та ін.

Розподіл злочинності за територіальною ознакою дає підстави вирізняти злочини, що вчиняються на вулицях, у громадських місцях, місцях спільного користування, у житлі та інших приміщеннях, на території підприємств, установ, організацій різних форм власності та ін.

Окрім наведених, існують й інші групи злочинів, що належать до різних видів злочинності. Так, В.М. Дрьомін, проводить диференціацію злочинів за змістом злочинної діяльності. За названим критерієм вирізняються: «злочини-виживання», «злочини-підприємства», «злочини-службовий промисел», «злочини асоціального способу життя», «злочини-цілі», «злочини характеру», «злочини-розваги», «злочини-професія» [11, с. 110-112].

«Злочини-виживання», пов'язані з необхідністю задоволення основних життєвих потреб за рахунок вчинення корисливих злочинів майнової спрямованості.

«Злочини-підприємства» охоплюють всю організовану злочинність, у тому числі економічну злочинність. частину загальнокримінальної злочинності (наркобізнес. Торгівлю людьми, незаконну торгівлю зброєю, антикваріатом тощо). Особливістю цієї групи злочинів є те, що особи, які вчиняють економічні злочини, успішно поєднують як легальний, так і кримінальний бізнес.

«Злочини-службовий промисел», пов'язані із зловживанням владними повноваженнями, доступом до матеріальних цінностей, сировини і природних ресурсів. Діяння, що належать до цієї групи злочинів об'єднує те, що особи, які їх вчиняють використовують службові повноваження, посадове становище і професійну діяльність для здійснення злочинної діяльності.

«Злочини асоціального способу життя» вчиняються особами без певного місця проживання, а також людьми, які зловживають спиртними напоями, наркотичними засобами. До цієї групи злочинів можуть бути віднесені частина побутових насильницьких злочинів, що є наслідком довготривалих конфліктних ситуацій.

«Злочини-цілі» - це діяння, що вчиняються для досягнення політичних, релігійних, етнічних цілей. У даній групі злочинів ціль багато в чому визначає спосіб вчинення злочинів. Це можуть бути вбивства на замовлення, терористичні і диверсійні акти, знищення майна.

«Злочини характеру» включають необережні, імпульсивні, ситуативні, випадкові злочини, наприклад, убивства і тілесні ушкодження, вчинені при перевищенні меж необхідної оборони.

«Злочини-розваги» охоплюють значну частину злочинів у сфері громадської безпеки, використання сучасної техніки. Наприклад, «вандалізм», хуліганство, незаконне полювання і риболовство, комп'ютерні та деякі автотранспортні злочини.

«Злочини-професія» вчиняються професійними злочинцями, рецидивістами (крадії, шахраї, кіллери та ін.) [11, с. 110-112].

Класифікація за кількісними ознаками передбачає використання комбінованого критерію, наприклад, за видом злочину, віком злочинців і місцем злочинних посягань (грабежі і розбої, що вчиняються неповнолітніми у громадських місцях), видом злочинів, правовим статусом особи, яка їх вчиняє і територіальною ознакою (крадіжки, що вчиняються рецидивістами у курортних містах), видом злочину, способом, знаряддям його вчинення та наслідками (розбійні напади із використанням зброї, поєднані із проникненням в житло, що

привели до заподіяння тяжких тілесних ушкоджень потерпілим), видом злочину, способом його вчинення та соціальним статусом жертви (вимагання майна у підприємців, поєднані із насильством) та ін. [12, с. 89].

Список використаних джерел:

1. Лунев В. В. Криминологическая классификация преступлений / В. В. Лунев // Сов. государство и право. – 1980. – № 1. – С. 124–129.
2. Кудрявцев В. Н. О криминологической классификации преступлений / В. Н. Кудрявцев, В. В. Лунев // Государство и право. – 2005. – № 6. – С. 54–66.
3. Криминология : учебник / под ред. В. К. Звирбуля, Н. Ф. Кузнецовой, Г. М. Миньковского. – М. : Юрид. лит., 1979. – 304 с.
4. Аванесов Г. А. Криминология и социальная профилактика : учебник / Г. А. Аванесов. – М. : Акад. МВД СССР, 1980. – 528 с.
5. Курс советской криминологии: предупреждение преступности / С. Б. Алимов, Г. В. Антонов-Романовский, Г. В. Дашков, В. Д. Ермаков и др. – М. : Юрид. лит., 1986. – 352 с.
6. Кузнецова Н. Ф. Проблемы криминологической детерминации / Н. Ф. Кузнецова ; под. ред. В. Н. Кудрявцева. – М. : МГУ, 1984. – 208 с.
7. Криминология : учебник / под ред. Б. В. Коробейникова, Н. Ф. Кузнецовой, Г. М. Миньковского. – М. : Юрид. лит., 1988. – 384 с.
8. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 544 с.
9. Копнин П. В. Диалектика как логика и теория познания: Опыт логико-гносеологического исследования / П. В. Копнин. – М. : Наука, 1973. – 324 с.
10. Антонян Ю. М. Личность преступника. Криминологическое исследование : монография / Ю. М. Антонян, В. Е. Эминов. – М. : Норма: ИНФРА-М, 2014. – 368 с.
11. Дремин В. Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества : монография / В. Н. Дремин. – М. : Юрид. лит., 2009. – 616 с.
12. Головкін Б. М. Злочинність на вулицях та в інших громадських місцях / Б. М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. / редкол. : В. І. Борисов та ін. – № 26. – Х. : Право, 2013. – С. 84–97.

References

1. V. V. Lunev Criminological Classification of Crimes / V. V. Lunev // Sovetskoe gosudarstvo i pravo (Soviet State and Law). – 1980. – No. 1. – Pp. 124-129.
2. V. N. Kudriavtsev On Criminological Classification of Crimes / V. N. Kudriavtsev, V. V. Lunev // Gosudarstvo i pravo (the State and Law). – 2005. – No. 6. – Pp. 54-66.
3. Criminology : textbook / under the editorship of V. K. Zvirbulia, N. F. Kuznetsova, G. M. Minkovskii. – M. : Yurid. lit., 1979. – 304 p.
4. G. A. Avanesov Criminology and Social Prevention : textbook / G. A. Avanesov. – M. : the Academy of the Ministry of Internal Affairs of USSR, 1980. – 528 p.

5. The Course on Soviet Criminology: Crime Prevention / S. B. Alimov, G. V. Antonov-Romanovskii, G. V. Dashkov, V. D. Yermakov and others. – M. : Yurid. lit., 1986. – 352 p.
6. N. F. Kuznetsova Issues of Modern Determination / N. F. Kuznetsova ; under the editorship of V. N. Kidriavtsev. – M. : Moscow State University, 1984. – 208 p.
7. Criminology : textbook / under the editorship of B. V. Korobeinikov, N. F. Kuznetsova, G. M. Minkovskii. – M. : Yurid. lit., 1988. – 384 p.
8. Criminal Law of Ukraine: Special Part : textbook / under the editorship of M. I. Bazhanov, V. V. Stashys, V. Ya. Tatsii. – K. : Yurinkom Inter, 2004. – 544 p.
9. P. V. Kopnin Dialectic as the Logic and Theory of Perception: Experience of Logical and Epistemological Research / P. V. Kopnin. – M. : Nauka, 1973. – 324 p.
10. Yu. M. Antonian Criminal's Personality. Criminological and Psychological Research : monograph / Yu. M. Antonian, V. E. Eminov. – M. : Norma: INFRA-M, 2014. – 368 p.
11. V. N. Dremin Crime as a Social Practice: Institutional Theory of the Society Criminalization : monograph / V. N. Dremin. – M. : Yurid. lit., 2009. – 616 p.
12. B. M. Holovkin Crime in the Streets and other Public Places / B. M. Holovkin // Issues of Fight against Crime : collection of scientific papers / editorial board : V. I. Borisov and others. – No. 26. – Kh. : Pravo, 2013. – Pp. 84-97.